

دیوان ہاشم

تصنیف

حضرت سید محمد ہاشم شاہ

موضع تھریال، ڈاکخانہ رعیتہ خاصہ، تحصیل نارووال، ضلع سیالکوٹ

فونڈسٹیک کاپی

محمد انوار الحق نظامی

نمبرہ حضرت محمد ہاشم شاہ

اصل قلمی مسودہ :-

حاجی سید محمد اکبر شاہ

سجادہ نشین درگاہ

سید محمد ہاشم شاہ

مورخہ : ۲۳ مارچ ۱۹۹۵ء بمطابق : ۲۰ شوال ۱۴۱۵ھ

مجموعه بر الله الرحمن الرحيم نعت غوثیه

چه حق بدل بگویشماره نه نه
 بعدین معلومه مال محمد جبار
 آن ایام که عرفان علی دلدل روان
 دانق الله علی لدیف الله ذوالعقار
 کون به شوهر فلک چون من بنش
 رستمی او بنشیند روز کفن هم پیش
 کشتن و گیسوه و ثوب خیمه حصاره
 دانق الله علی لدیف الله ذوالعقار
 کون تنها بهر معراج من گشتی نه
 بین سخن بگویم و روز زوال من می
 خاک گشت از سبب او شد عزت و قار
 دانق الله علی لدیف الله ذوالعقار
 فعل پیش کون نبود یگان بدل آید
 پیش کون بهمت او گوید کرد و مال و
 شد و انشیران قاتل عدل کفار
 دانق الله علی لدیف الله ذوالعقار
 مرخصی پیشک الله در طریق جبین
 ذات ذات خدا بر حق مکنت لایمکان
 دانق الله علی لدیف الله ذوالعقار
 کون تنها بهر کسی بیگانه امین کند

Typend
 /

کون تباه کنی بهر ستم که بکند
تبدلی مشکلمش را نمی توانی

عزائم می بود از بزم که شکار
گشت پیچیده علی شمشاد با شکار
من چه گویم تا توان مخلوق و صغیر

گویی نعلین ستم که بکند علی مدار
نه فتا الله علی لا سیف ذوالنهار

خازن پیدا و پندار علم و ادب
نا هر در و در اقبال هم کفر و غضب

ما در شمشاد هم غشی علقان کوز لهاره
نه فتا الله علی لا سیف ذوالنهار

قانع و پرینه که در صابر مانع سخاوت
هم در در و در و طغیلت زنده از تو

بود و حال با از صیقل بیقراره
نه فتا الله علی لا سیف ذوالنهار

آفتاب در شراعت و طراوت سحاب
حجاب ستم حقیقت میسر از و اب

باد شاه او یار حکم اولیل النبار
نه فتا الله علی لا سیف ذوالنهار

با ستم بود ختم بود با ستمی عصا
ص می جمله رسول بود و علم بقا

با محمد گشت پادشاه روزگار نه
 لطف الله علی عبد سیف الله ذوالعقار
 من نمیدانم مسلمانی و ذنب پادشاه
 غافلیم و غفلت دنیا را این نیست
 یا علی اس نیست جز تو در دو عالم کس
 لطف الله علی عبد سیف الله ذوالعقار
 یا علی کجاست نگارم ز عصیان تو گم
 فی سبیل الله بده دست تو هم گشتم
 چون نیفتد بر دست یا شوم حقیر و خاکسار
 لطف الله علی عبد سیف الله ذوالعقار

رب العزیم الرحمن الرحیم

از ازل حقین که مکتوبه عالم قدر نه
 محبوب حقانی توئی دو جلیب پادشاه
 بی یکجاست تکیه نازی بر تو شمر و قمر نه
 ثانی نهین تمساک بر حق و کلام پادشاه
 ای مهربان جلی خدایا بر من عاقل و کلید

احدا را که مکتوبه عالم قدر نه
 مرتضی زبیرا که نور العین تمام
 اولیا را که این تکیه در غلام
 من گرفتارم کسری و غم و غم پادشاه

ای مہ جلی خدا را برین عاجز کن

دین و دنیا کی جو مقصد ہا میر ہو تم
درا قیام و قیامت جہا میر ہو تم نہ
جا کیا ای میر من متکلفا میر کی ہو تم
گروا قفس خدا سے خود خدا میر ہو تم

ای مہ جلی خدا را برین عاجز کن

گر بگفتہ ات نفسانی می میری تر نہ
ہو ریح دنیا کا طالبین خدا سے خبر
فیت مولیٰ دلیر لیاقت ہے بصر نہ
بخشن سنائی جیجے ای پہلو اور دھنر

ای مہ جلی خدا را برین عاجز کن

گر چہ ہو غفلت میں دیکھی متی حرج
پر تمہاری کہیں کہیں ہوں بیجا
کیا بد و فرخ ہو گا سرد تر ہم جو گلاب
جاں نعلینت چمن فرد کوئی بخشہ میرا

ای مہ جلی خدا را برین عاجز کن

روز شب جتنے غامضی مجھ کو پوچھیں
روسیہ مجھ میں کس کا کام بد گوئی نہیں

دین او دنیا منی بچکلو کدر دموئی این
شافع هر جهان تجرین میرا کافین

ایم جیلی خدارا برین عاجز گنم

بشد تجر ساری یه میرا قرب کا نه
بی شکر و دین حسن حسن سرفروزی

تیز سو بچکلو علی بی کیا تدر قرب کا
تجر بنا بی بی دگر و کوی محبوب کا

ایم جیلی خدارا برین عاجز گنم

نور انبیا حق برین دین سربازنا
خوبت بد اگر چه اسپر ایامی مبتدر نه

دور کر الفت میرا دیسے آفت اور بد
منتر اپنی بچه کز خیر یا عقده کشا

ایم جیلی خدارا برین عاجز گنم

مصطفی و مرتضی احسن نشان کربد نه
بعدین العابدین هم باقوشا شیدا

جعفر و علی موسی کاظم علی موسی رضا
هم نقی و هم تقی هم عسکری هم مهدی

ایم جیلی خدارا برین عاجز گنم

گرچه سو کافر کبکاهی کفر سمت کی قلم نه
دو در کز نامی الدین شفقت کفر خودم

شان پادشاه بر او سر امش کبریا اسم
کیون هنون مغرور می بود پادشاه امم

ایمده جلی خدا را برین عاجز نگرد

گرچه مخلوقات پیدا سکی شایین به قضا
مد عا پادشاهین من صفت کنی بشمار

ای تجھے لازم ہے ہاشم تو یہ لیکن کفر قرار
یہ سخن اپنی ہی رہ گیا لیل و نہار

ایمده جلی خدا را برین عاجز نگرد

بسم الله الرحمن الرحيم

شوخ چشم کنی طرح وضع شرابی چاہی
تیز رفتاری و ہم طبع کتابی چاہی ہے

گنہت دارد دل عاشق زین مکر نام نہ
نازک و پر خویشتن شمشیر گلد بی چاہی

طالب جانان ہو تو عزت و قدر چہ کار
بگنگی حاصل کنی اسکو خرابی چاہی ہے

زلف و خط بر رخ نمی زین چہ حکمت بود
چین او با کیون حد و لاکتابی چاہی ہے

میرے آرم مارک ملک کا رکے پیچ	میرے دست تجویش مضربانی
کشتی دریا گرد و غبار انقلاب	چوڑا اس پیچ اسکر انقلاب
در تن عشق سوز دل کی گر نہ باد	گرم تران میر دوکان کیابی چاہے
دور قطع غیر تابی بس تری غریزہ	بس تر اہم میر اور خوش تابی چاہے
گر نہ جاسی بحرین یہ توجہ ہے غرور	آہ و سوز دروغ دل بیش شک چاہے
کچھ نہیں معلوم ہاشم کی کیا قسمت ہے	آرمی کی طرح میں کامیاب چاہی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ط

پایہ فرشتہ اعظم بادشاہ نامورینہ	ای آفتاب عیون بغداد کی قمرینہ
دارندہ و کشندہ و دانندہ علم غیب	الحول ہر روز گزرا میرا کچھ و میرنہ
و صفی گشت استبداد گاہ کبریا	میر و زحمت حق و ملکوت و ہم بشر
درد جد شہادت و در راہ معرفت	میر میر ہوئے تھے میرا گاہ میرنہ

درگاه تو که اندک از باغ عالم رسد	اکلی نگاه هیچ بی غاشاک سیم رسد
و افسس تا به تیر می رسد راه ده مکان	جبرین بیکت سی پرواز تیر تر رسد
جلوه مغیری و هم نشان جبرین	در ذات است فلک بر لب شبه مر رسد
بقراط و هم غلطون از مغیر رسد	برایک سینه بختی هر علم و هر رسد
تقدیر ایندی چند خوب صلاح رسد	بر ذره که چند و برگ از شجر رسد
گنج موزین در این پیش تو عیان	به سینه ای که در جبرین رسد
تصور تو را هر رسد در نزال	مخلوق بنمائی در دیده به رسد
در شکرت که بیکتین جز نیست او	کینه کار خانه تو شک در نظر رسد
آن خاتم سلیمان جام جم رسد	پیش نقش بسته نام تو در جگر رسد
ای شمس مظهری دای ماه رقیب رسد	نام تو غوث اعظم در وجه رسد
ای باد شاه جهان دای بی پناه رسد	بخشند گناه تو ایجا و در حشر رسد

در دستگیر چاره بسیار گمان توئی نه
 آنکه کسی زیر سایه اقبال تو در آید
 بشکست در دوزخ عالم آن شخص به خبر
 شدت پستی که در یک کار بود که گنبد
 به قدر عجایب بود و خود نگردد نماند
 یا پر غرور است اعظم بر فعل من حسین
 یا پیر من خشت پانصد یاد خود را
 در جام من همانند اینجا و در قهر
 به لیل و به روزها بر شام و بر سحر
 تا ششم ظیفه کن این نام محمد العین

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لیادم جز لیا بگین برادر من بود او که
 نفس من نفس من گوید که چه بود
 نه دنیا پر می دنیا من غافل از خدا بود
 نه عت که بهیچ کسی یکسب به پادشاه بود
 اری تو من هلاک باله خودی خود فنا بود
 خرم من که چندی می فرستد خوش نبدل
 گسین بر کسوس کردی نه خوشین چه بود

تو هستی من زبردستی کنی پستی پستی
 مسافر من اینهاست آنکه فاکه پستی
 وفاداری جوئی داری خرداری من جوئی
 تو اسد نیامین بھی اسکو کلبای بیون جوئی
 علامت دیکھنے نیکی کنو دین تو کج حیرت
 جوین ایکی تو من رہا سدا تالو رفعا جوئی
 نہ غافل تو ای غافل چہا کنی چاہی پستی پر
 کمری آفرود غلابازی سنی آشنای جوئی
 دو جگہ من فرست در آرا کج تو ای غافل
 جیہا کہ تم بھی الدین یقین ہے باغدا جوئی
 جو انعام لی ایستہ قدم کی کج ماتی پر
 اٹھان زود آقا قیاد گونین رہنا جوئی
 جیہا شکل سو پختگی سدا شکستہ جوئی
 اگر مجرم ہے سو ایستہ کج ماتی پر
 دل و پار سدا جوئی کمال دار لیا جوئی
 پیرا اوس باگاہ عالی سے جیہا جیہا
 واپائی خاک سے جام جیہا من و بیا جوئی
 میرے بدنام کی جو خبر یا شاہ جیہا نی
 تپا سدا در پردہ یا سو بے کس تو ای جوئی
 اگر بغداد ہے جو کمر جو ایستہ کج ماتی پر
 مری اس غنیمت دگر ملی یاد صبا جوئی

ہوا معنم سہی آفات اور مباحیے شتم
تہہ در فائدہ انی ہین بوسکت گدا ہو کر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فسق و عصیان ہوا طغیانی کی تلخ بید
اسنہن ثانی میرا بکار گریبے نظیر
پرین تابیج ابور گریبہ دار و حقیر
کارن ظاہری ہر جا برامید و روزیر

عزیز کرتا ہی ہوا شہم گناہنیں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

حرمی بجو گیا ہی خوازاں پر حذر
آپڑا تجھ در او پر سونا تو ابے بال و پر
قدہ آنوالی کو لاکر ہوتا جو رہن
عاجز مری سرور عشاق پیری خیر

عزیز کرتا ہی ہوا شہم گناہنیں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

خاتم را کیا ہی آفت عصیان مراد
علم کی روشنی سے ہوا ہی دلیل اجل و باد

شمار
P. 56-59

۴

الغیاثی شاه شاهی الدین عالی
کس نظر مثال این نویسد بخت است

عزم کنایه بودم گنایم

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم و سنگگیر

بکین ایتر می بگریم در حقده باز
تم سوار کوی این جنگو کوی این فال و راز

کار سازی کن که ما کارای کار ساز
خسته جانم پر نیازم در کمین آبی نیاز

عزم کنایه بودم گنایم

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم و سنگگیر

بفرستی بودم غرق و بحر عمیق
نامی بی طاقت گنایم غریب و غریب

کون دنیا منی سخن من بود کون
بکس و گشته بخون کی بودم آخر خن

عزم کنایه بودم گنایم

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم و سنگگیر

کجا کون بوج که کیه او پر گزتا بهو گناه
در من کمر سگت بنان ز تاج بنین یه سیم

هسی میری تملو شرم یا میر محبوب الله
پر کجا تا بهو سگت گاه تو ای بادشاه

عزم کورتا سی هوای شتم گنا بنین حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

صاحب دنیا و دنیا کار دنیا بهو خواب
لیکن این دایم است از عتق من بهر دست

هر که را اقبال تو شد او برین شوق پاب
یا محی الدین اما به تا نباشتم من فراب

عزم کورتا سی هوای شتم گنا بنین حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

منافع دینی شفیع الدین بن کرده تران
دستگیرم سگت سلطان جله اولیا بنان

بگویم من ناپاک هستم تو مرا از دران
مرغ صیاداده از درار شفا به خود روا

عزم کورتا سی هوای شتم گنا بنین حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

را آیدن جلتی بین بیکدیگر طوق قیاب
گیون جوی بدکار بر سوتا نشین عاقبت
جیب ابردم تمهید انا هم ترور میرا لیب
دین و دنیا میں میں بیکدیگر اسلند

عرض کرتا ہی ہوا ہاشم گناہوں میں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

ابتدا ہستی کے جو تم میں مقرر نقشہ نہ
چار عنصر کو لیا آگے پس انداز کند
عالم روح کو حکمت سے آلودہ بند
ہو تھیں ہر ضعیفان کے مبالغہ و ضعیف

عرض کرتا ہی ہوا ہاشم گناہوں میں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

کون ہی تیری مساوی ہے بل ن
خالق و مخلوق ہو کر جو تم نے عباد
شمہ از نور توست ایستبدان و بندگان
خود کسی ان شاخ خود را گاہ میں گاہ

عرض کرتا ہی ہوا اے شتم گناہوں میں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

وہم نہیں تخریبی حضرت محمد مصطفیٰ ہم ابا بکر و عمر عثمان و حفصہ و زین

ہم شفیع عامیہ حسین شاہ کربلا نہ ہوں تمہیں میرا بھائی یا میرا علم بقا

عرض کرتا ہی ہوا اے شتم گناہوں میں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

عاجز مزار و انتظار بیقرار نہ ہوں نہ نیا میں ہوا بجز و ہم وقار

پر طبع ہوا التجا کہتا ہوں نہیں حد ہزار مشکلم آسا کرو یا محی الدین پروردگار

عرض کرتا ہی ہوا اے شتم گناہوں میں حقیر

دستگیرم شو خدا را غوث اعظم دستگیر

سنت عالی مرادہ پاک صاحب عالم ہوں ہر نفس نام تو از حد دل آفرین ہوں

هر که در راه تو باشد خاکپا از آن ستم
گرچه جدی آن نذر یک خدمت ستم

و عرض کر تابی بخواه ستم گناهین حقیر

و سنگیرم شود خدا را غوث اعظم و سنگیر

گرچه من ناپاک هستم یا شفیع البنین
چون بساید بر سرم از وقت جاودان

سایه تعین خود بر من بنده با محی الدین
تا نباشد در دوزخ عالم غاشم از وقت ختم

و عرض کر تابی بخواه ستم گناهین حقیر

و سنگیرم شود خدا را غوث اعظم و سنگیر

بسم الله الرحمن الرحیم

بقین سیامی الدین بقین بن
میدان ستم گناهین حقیر

تو بر کوه شرف من بودم تا که بفرست
یک کمره از لب بگو که بفرست

تو بر کوه شرف من بودم تا که بفرست
سود و دینی جو که کی سکونت جگر او

بنی در زلفی نیشکین حقه غوث اعظم حیدر
 مگر اس سر کو خا بر نہ کمر بنگان او پر
 کن خفاش کے کہنے سی نور ہر سو کرتا
 کیا جیکر کہنے طعن کنی خانہ او پر
 عین پیشہ ہی علم حکمت کا جبکہ نام محی الدین
 در معصوم و مخفی سی را تویت خوان او پر
 غرض دانش کے ہر سنی سے سمجھے نقصان
 میں نقطہ نہیں ظاہر کیا کی نقطہ او پر
 خدا نے نام محی الدین کیا اکثر و عظم ہے
 در پاکر ہر باہر تو رہی مہر با او پر
 در لغت دار کی سرنگان سے بیدل ماکر کی کر
 نہوشتق دنیا کی زر و نام و نشان او پر
 غدی شاہ جیلہ کی جو مرتبہ سے مافیل
 کمر تکیہ اعتبار کا خبر دوس در زب او پر
 کہا ہیں وہ گئے گل رخ جہی و خوار گزیدل
 جو کہتے تھے ترقہ کی تیغ ابرو کی گار او پر
 جو کہ اس خور میں ستاسی سے بیک خیال آیا
 اگر بیدار ہیں دیکھو مسداس خانان او پر
 توں شمش با جلال ہوا اگر عقل سے بیل
 نہ کر امید گلشن پر نہ اپنی آفتاب او پر
 کیا کہ عجز کی غایت ہمیت عجز و زاری سی
 کہ میں گئے محی الدین آخر نظر تیری نعلان او پر

T. 17

میرا دل شاد ہوتا ہوئی بختوں کی بیداری   ش گدے با رحی الدین کریں گے دل داری
 گئے وہ دن بختوں کی گمراہی بڑھ کر محبت   ہنویں جس کو بکشت پیکر جلدی بختیاری
 غم دنیا کی آفت زینہ کا   شراب شوق محی الدین کیا کر دے مینہ زاری
 زرد عمارت کی کیا کردہری دلین   نہیں آرزو دل ہننا نہ جیسے دل تزاری
 پیدا آفت کا سوز آہ جیوتی ہے   جہت ہی ترش روی کیے کوی جیکر گہری
 اگرچہ پر گندہ ہو میں وقت باطلہ ہی   فدا کلام ستاری میری ہی کار بند کاری
 عاریت بنت بیکری گہری توں کیا چہین   کیا کردہ شکستے کے خدا کو دیکھ غم خزاری
 چہ بختوں گمراہی کی دیے سنگری کر   ہنویں دین و دنیا میں بکشت گہری
 سوز افس کا طرب ہو اسی بارش ہریک   وہ عمارت غریبوں کی کوی جو بار برداری
 خرابی ہو قمار خدیکہ شہوت برتون کو   محبت یا کلبا زدن کی سدا اوس پیچ سپاری
 جہان میں منہ لوگوں کی نفیقت دم کا ہننا   بخیلی سے نتیجہ دی حسد گر حریف زنگاری

اِس دلی بستی میں صی ترک نیکی
 زود زندگی چوڑی نہوتی ہی سکبازی
 دوا علم مکتب نہ تو معتقد ہاشم ق
 پیر کونام محی الدین نہو کجہ حرج و میاری

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

غم یہ بی طاقت ہو این سید ابھر خدا
 لی خبر جلدی یہ بھر مصطفیٰ و مرتضیٰ
 دیر نگذری ہی جبکہ داندین دامن بد
 مخلصی کیجو مہری یا محی الدین مشکلی

دستگیری کیجو در تابی ہاشم پر گنہ

دستگیری کیجو یا غوث اعظم بادشاہ

بستی و دعویٰ بی معین خواب خیال
 لیکن از عظمت و زفات مازد و دبال
 مخلصی ہرگز نہیں کیجو در بیچ حال
 تم گنہا ہرگز نہ و م گذرنا یہ محال

دستگیری کیجو در تابی ہاشم پر گنہ

دستگیری کیجو یا غوث اعظم بادشاہ

فیضان

P-35-37

Typist

د جهان د عوای خیم پیران سوسین میدان
پیرالم حیرت منی سرتا قدم در گل سوزان
صبر و خفا منی د زنجی جگر تل سوزان
این چنین اس بیوفادنیسی منی تل سوزان

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده
د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده
د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده
د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده
د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

د سگیدری کیچو د رتای د شتم پر گنده

دستگیر بکسیا یا غوث اعظم بادشاه

اس بلد دشمن سی بجه کو طرح نمودن
 بهجو صیاد است گزرد در کین
 بهتر عجز ملک سیب برش زمین
 تم گنجان به میری در بران یا محی الدین

دستگیری کیجو در تاسی ما شتم برگناه

دستگیر بکسیا یا غوث اعظم بادشاه

از دل خشم زبان مردم خطا بستیم
 دیده و در آینه فردا اندرین پناه انگشتم
 زین سبب گشته سخت دوست منم
 چون گلس از آه و درت دست بر سر منم

دستگیری کیجو در تاسی ما شتم برگناه

دستگیر بکسیا یا غوث اعظم بادشاه

غایم زار و در لطمه ام اندر بلد
 بر طمع کینه سو من پل منی صد القبا
 جز تو ای شاه و عالم گشته فراموش
 یا محی الدین مراد در دست بر سر ام

دستگیری کیجو در تاهی د ششم برگنده

دستگیری کیسایا غوث اعظم بادشاه

چو پیر دس د گردن د اندام خواریچ
فان سو پندار هو اس گرش پر کا پیچ
سینک بد نامش د اس گند گداریچ
تم گلسا سو میری اس عالم پر خاریچ

دستگیری کیجو در تاهی د ششم برگنده

دستگیری کیسایا غوث اعظم بادشاه

کچو دسی بر طر ح مطلب میرا بر هو اند
بهری جو جو پیرا این د شوما گز هو اند
آپڑا چو پیرا د دیر پیرا
چو پیرا کتر سو دس د بارو بهر هو اند

دستگیری کیجو در تاهی د ششم برگنده

دستگیری کیسایا غوث اعظم دستگیری

اس گندسی کی دس یا پیر غازی کرونه
اب ترکیه پروا این بر مال شاری کرونه

خبرت سرت میری بگوئی بیدار کردی **بسم الله الرحمن الرحیم** طغیانی بر عاقل دلداری کرد
 در بخار و عالی بر اگر ایسین در تان **ش** نهوتا جز هوا اسکوتیر اقبال گریه تان
 قند از سر اسکندر چه سرشتی کر تان **و** توجیه کلمه سال تا یکمین کس طرح کر تان
 میری بد سر زشتی و مساکر بکین مسود **ع** عباد ز بد و نقوائی مین نهی طاعتی
 نه بیعتا به تبار اسگندگی کر گلیان تم **ر** راجع به طریح کا مین ندگی بچ کو بوج
 تبار از سر از تباری با محبوس بنانی **ق** و گرنه کس طرح عاقل شمشیر آرامی

بسم الله الرحمن الرحیم ط

خامی گویند جوی و یکاوی عاقلی **ب** بخت مفرد عین جوت باوردی عاقلی
 آتش کز دل آتش بخت **ن** نامدار عین باطل بر سوگم نامو کنی
 عزت و حر و خردت مین جوی جاسکلو **ع** غرق حیرت مین هواده بی ناما مو کنی
 زار و عابدک مو عین هو عزت نشین **و** در خرابای پیراهی ناما مو کنی

نشان

P. 59

Typhed

20

Typhed

ہو نظر باز و نگاہ تاب نظر آوی تھے حساب سنا دہی ہے جو ہے بس مومن کی بیچ

دیکھ ہر صورت منی ظاہری قیرا مدعا مادر و دینین دہی جو سید ناموشی بیچ

نرسین وہ ہی جس کی حرکت ہے جسے ق ہو کے منصف یکہ اپنی منہ کو یاد کھینچ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ادلیا ہوتا ہے جو دے دے شہری کمری ہی ولی جو پر مکان ہر دم رضا جوئی کمری

پیش رو یا قطرہ کے بعد ارسوتا ہی مینا دوست گئے کہتے ہیں اسکو سو ہوئی کمری

ہی وہی عار پر جس دل نے نقش تھانہ ظاہر اعلیٰ منی و ذواہ بد خوی کمری

ہی غلامی کی صفت ہو خود سمجھا کر یہ نہیں شرط اور کچھ کہہ ہی شہری کمری

ہمت مردانہ تصویر نامردان بدن چون زما از رنگ و لب و کف کس کہ خوش شہری کمری

مرد دانا ہی جو اندک چیز و افزون کند ناد کہ از چوب ستون با کھل یکے کی کمری

گر نصیحت میکنی رسو شود بسیار گو کہ زبانی جو میرا آن گر چہ بد گری کمری

Typed

کائنات چون نیاید خیال بن خیال ی بیع تره شتم گم کرده گشت بوی گوی

بسم الله الرحمن الرحيم

مقرر عیش دنیا کا اسی سے خواست ہے	ہجر کی سوز جگہ جگہ فرشتا سے جاوے
عزیز کی روح میں جگہ جگہ دل غمناک ہے	حقیقت غم کی طوفان کی غمناک ہے
ہمیشہ گم گم گم گم گم گم گم گم گم	بچی کوہ سلج دنیا سے دور عاجز و پست
سہو آسار رہی گم گم گم گم گم گم	مژہ کی گم گم گم گم گم گم گم گم
اگر تباہی نہ تو تباہی تباہی تباہی	سجن کی دیکھ پشانی کی جلو کو کو بچے
دیکھا ہی نہ تو تباہی تباہی تباہی	حسنی شاہ کی آگ گم گم گم گم گم
چور کتین میں غمناک تباہی تباہی	خدا کی سیر کی کو خودی کتین سمجھا
گم گم گم گم گم گم گم گم گم	کہا ہی سب گم گم گم گم گم گم
نغمہ دور شمع آئندہ ایم	دین پیار دور آئندہ ایم

نبودستی من هم ز نیستی آگاه
گوش بگذاختی مرا شنیدن آید ایم

چو کار بود درین کعبه بوستان پر خار
تبار هستی خود را درین آید ایم

درین پیاله خونی غریب میایم
بسی مله و سختی کشیده آید ایم

چو هستی خرابیم رونق اندرین بازار
همی شناس که حسرت خرید آید ایم

یقینست ششم دنیا فناء و دارم بده
دمی که هستی چو مرغ طایفه آید ایم

بگذر از هر جان هیچ آشنائی نیسج نه
مگر سوار کوئی خوب نی بانی نیسج نه

اگر چه هست جهان جمله بی وفا آخر نه
دیل پنی میح کمر وفا نی نیسج نه

شمار دم کو قیمت و سال نمانین
کلاه نمود هر حال رس جدایی نیسج

مباش گنجین کبھی تر شرم و بجهیل
حباب و ابروی دریائی اسفریدی نیسج

مراد کشتی آفرود تبر خوردن نه
عجب خیال و ظهور است خاکپائی نیسج

بروز ماه منور نمی شود ای یار نه
چه چیز شمع تیری که میکی نشانی نیسج

چو گل بوی چین خوش نشین خوش منما
 هزار نقطه آهون ست خوشنمای بیج
 بنا بر بد بند در دل خودی زاهد نه
 باست خله و ذات پارمائی بیج
 برو بکوی فراست شود دست کش
 که کار فقر تمام است بربائی بیج
 ضمیر آینه دار است کبشت همه را
 بخویش گر نشود پیر با صفائی بیج
 گدائی برد شد عجم شوی کا شمن
 که هست دست جادیه اس که بیج
 طایع کو طبع خود را در و خود را م کرد
 نادر است که غفار چنین دیدم کرد
 طایع اسکند است و هم نه طون فکر
 در کمند خویش دشمن نفس فرجام کرد
 هر که خود را خود شدت آن در کتب
 این جزا فردی نه هرگز شوم در ارم کرد
 از خود بهانه اگر به مزاجی میکنند
 در دشت آن بنیادی است با سرسام کرد
 در جهان هر طغی را پیر میاید شمرده
 دور در کار چون آغاز چون انکار کرد
 از فریب و به شرم ماند ثابت در امان
 هر که نام محی الدین را در صبح شام کرد

مراد ملک جهان زندگانی یه نه دیگر مگر می نویسی جیبک زانی یه نه
 اگر چه پیرایه تر بزرگی دارد نه دلی که چو تو انی من که مرانی یه نه
 شاد و بوجو نیست هر دو دشمن من چو تیغ دو نیست و زبانی یه نه
 شیم طبع منم صفت لولیا دارد نشان حق تو همین در که بستان یه نه
 عتاب و فضل خدا چسا بود در نیست دمی که سوز خدا هست مهربانی یه نه
 کمان ابو و تیر مره چنین نرم است بر در زنگنه او عجب کانی یه نه
 بر آنکه غیر خدا هست دلش آن وفا و اهل حیا هست جو گمانی یه نه
 جو منل زیر قدم که در نفس حق را زرو می عقل نهایت مینبانی یه نه
 دلیکه هست دیدار می الدین دارد بد آنکه بخت سکند زنده شکستانی یه نه
 بخواد از در ایند اغرض خود را شتم جو رس جناب انعام جاد وانی یه نه
 دمی که خوش گذرد تو بر این شکسته گذار دیگر غمی که خوش رفت تو را شمار شکسته گذار

Typed

چهارم برافروخته اند تیر نک
 غنیمت شدم من بهار شکر گذار
 زمانه تیغ جفا هست بهر خوش گذار
 هجایت است وین کار از شکر گذار
 عددی نه بر نیست روی دنیا
 ازین بدو شویم بر کنار شکر گذار
 بروی زمین دل نوبش شکر گذار
 درین سبزه مرد فدا شد شکر گذار
 در شکر عباد نمیشود در کار
 درین خوار تو به اختیار شکر گذار
 زین خوش تیغ کن دربار شکر گذار
 ترا که کرد غلام جناب محمد الدین
 ازین عطا خدا بار بار شکر گذار
 نثار شکر نذر شمار ای هاشم
 شما هیچ مکن بشمار شکر گذار
 ای جوانی تین میرادل نظر کی هیچ
 در تین عین علی میری که سمج کی هیچ
 سواد هوا جفا کنی ملت بیس بو قار
 دیگر عده سوار جان تیری که هیچ
 محزون صفت شو شب در در بقرار
 آتش خون کنی آبی پیری می صبر کی هیچ

به دوست
 کلمه

Typed

A

Typed

سوزی پیرنایا خوشی و رقیبونی خود بخور
 یکدینا بشه بی تیری دل فکری که بیچ
 تصویر جسمی معصوم کیا کبی نه
 کار بدیوس گئی بی جنونکی بگر که بیچ
 شیرین دین کاسکی سخن مستعد هوا
 جاکر بسا دل بوگلس سس شکر که بیچ
 ای سگدل خراکیا میگو جگ می نه
 فریادی اشونگامین روز و شکر که بیچ
 عشم کور در عشق تو در قوس است
 یکدر پز و گد در تیرا من بگر که بیچ
 شنه عجم بدو عالم کرم مشهور است
 مرا اگر بخوانی چه از تو این دور است
 خیال سوزی تو دارم زحق بیخیم
 و گرنه صفت و شایسته کنم چه مقدور است
 بغض فضل تو اینوقت اندرین نفهم
 گدا و مفرد عجمش بد نیز معذور است
 چو دوش شرده بیاور دینوشش
 بخواه بر چه بخوابی نیاز منظر است
 زبده نهد بداندیش غم مخور شبش
 خراشیم صورت بیل و کور است
 ده و بسا نظر نگاه و در جابرا د
 جزینه حساب لغداد عام معذور است

دل بگوشتش بخت و نه گوشتی کن - هر مشت سنان کج بگوشت
 بر آنکه شوق ندارد شادی غلبه غم - بر آنکه غم غلبه شادی است
 کسب که در دروغ و غیبت است او - غرض بود و غیبت است و غیبت
 بهشت بر سر پا خدا که در دنیا - و کینه که در غیبت است و غیبت
 جدل و عیاشی در تنه و تمیزی - و غرض که در غیبت است و غیبت
 نرا به غم و خوشی که در دنیا - اگر چه در غم و غیبت است
 بخت و غیبت به لب و لسان است - و غرض که در غیبت است و غیبت
 اشواق غم و غم و غم است - و غرض که در غیبت است و غیبت
 و غم و غم و غم و غم است - و غرض که در غیبت است و غیبت
 و غم و غم و غم و غم است - و غرض که در غیبت است و غیبت
 و غم و غم و غم و غم است - و غرض که در غیبت است و غیبت

غیر از شما و مفتش نام برین زبان
 دیگر میا بر گز گفتار گفتنت نه نه
 او را بیا دآرد دل و جان با و سپار
 این نفع ز زر گدانی ای یار گفتنت
 بشنو نصیحت من دل درویش کن
 بیگانه چون دل من دلدار گفتنت
 جاره آقام را چیزی بخیر برد نه نه
 گریه است دستگیر تو آن پیردستگیر نه
 نه شمع طفل صاب را لغو کرده ام نه
 بر منی صاب جلیل که خوار است پیش تو دیگر
 این چشمه لب در طلب آب بر آب
 بنده نفس خوار است به در مکر کینه نه
 گنجینه است بود بر رخ دشمن و دوست
 بدو کجاست قدم در محبوب خدا نه
 دل من بر سر دنیا مشرک نشاء است نه

بیچ پروانه دارم ز غم و شوق مدام
 چو کبک منم زانده است بکاست خوشتر است
 دلم بر بر صید و دو جبهه گدازای
 بد می کشم مثل شکار نه از دست خوشتر است
 نه بد فکرش ز غم و دروغ غایت
 بهر آنکه نام رسد که راست خوشتر است
 زیر این حرف هر ساله کس ای هاشم
 دلم بر صید و دو جبهه گدازای
 چنان به طبعیت بگویم جمله آباد است
 و سبک قلب منم ز شوق لغز و در است
 ازین بنظر محبوس شدم منصوره
 دیگر که ساکن زانجا است او بدشاد است
 نه از بد و این طوفان زلزله خطر است
 چنانچه صید بلند افتد راست است
 چنین حالش لغز و کشته بنیاد است
 پناه صید بلند افتد راست است
 ز قید کاسه در عین زراد است
 سر بسوی ملک خاک راه جلدن باش
 با وج باد پرید چه هست بر باد است
 بخوان غیر صد تو بر گزای هاشم
 که غیر صید و گداز و جلد بر باد است
 ز غم فیه بیاد از بس خرم میباش
 نظر بسو دریا من درین میباش
 دیگر

نگه بریز زین کن بنگه گان بنگه	نزد این آینه است پیشین پیش
بجز دوز بد و ریاضه فرد غازی است	بجز نصیب بنیاد و گداز پیش
تو کیستی غریبی و مرغ بی وطنی نه	بجز نصیب بنیاد و گداز پیش
بیش از خرد و مذهب غازی است	زیر غایت خرد و اندیش پیش
مخواه همچو سپهر از غور و سیاه نه	زیر سیاه اقام چون زمین پیش
مار تندی و تلخی و زهر چون قفل	ز علم و حق بگردان پیش
هوس ز سر ملک است همچو افلاطون	بگره گداز و خردش پیش
اگر جوع و بیماری عزیز میطلبی نه	پراز فریب و حیرت چو قش پیش
گدازت نیاید ز هیچ کار ترانه نه	نام سستی است بخت است بخت پیش
مرا باری بخت است شوق می بین	ز گداز و زمین خوار و زمین پیش
ولی شد که چنین چشم افتاد تو نیست	ز بی نیازی و جبار و سگین پیش

گیر از در بند لو خاکی تا شوم
 بسوی منزه دانه بر من پیش
 برین جسد جلد که هست شایسته
 قدر مصلحتش کار میکند آینه
 ملک بغیر از خط و رو چه بکند
 ز غنچه کنیز چه قدر باد و باد
 در آنکه خاطر محبوب حق و رضا
 کند کرم حرم کار نام او دست
 دل ز یاد و شهنشام و مشوق غافل
 کینست غیر نیایش سپهر بر قضا
 ای بر غرور و آفت بنیوی برگاه
 کرام او مستقر حقیقت و حصر بعد
 دلا منج مخور غم ز هر مرض هرگز نه
 حکیم مرد و جهان است گنج بخشش
 بد گزینش قلمی شرف بی پروا
 بدار باد شهنشام و کای شرب غذا
 غنیم شاه و غنیم فضل حق پر بخشید
 بکار خورشید شیشه شیشه و دل ندا
 نلی ز راه عبودیتش مشو بیرون
 بداد برود برین دل و دل خوف و با
 خدا شناسی گویند که فلان شمار
 همین بد که بیدم منم بر به خطا

کینه از همه بکار خویش را نگارند
 که در شاهی دولت و کرامت و طاعت
 ناز و روز و محنت و سخاوت و وقت
 همه برای خدا کن برای ریا
 کجاست نعمت جز این بگویشتم
 که در گدایی جلد دادم هست ترانه
 بگوید لطف تو شاه که کم مفت بیارم
 بجز با قدر خوارم که بیا شکسته شمارم
 گشت گاه که بگویم ولی با تو بس کشتم
 با یقین زبیرش دل جان شود شادم
 ز نازل ز بر نعمت با من دست بگیر
 سوزی بلند در دلم من بلفظم گندام
 بخدا حال مرا بین سوزی افعال مبین
 که بدم از دست یاده بدست چشیدم آدم
 چیزی که بگری زمین این خاک است
 بگری گریه بدای بگریم مشت شادم
 همه آلوده بکارم گنبدت همچو سحاب است
 بگریم گریه باری برود گرد و غبارم
 کفتم بگریه بر جلد در دود جهان
 دل و جان شاه علم را بلند میشمارم
 لطف تو شاه بچنین دود دادم
 به منی عیش و طرب بیدادم مست شمارم

ای شاه مایه جلد روشن جهان زنت دیگر اسودن طلق هم به نیاز زنت
 روشن بشود ز پرتوه در جمله کائنات آتش و سعاد کون و مکان زنت
 خلق کجاست که کرده است ترانه خشنود و هم شادان هم این جهان زنت
 هرگز ز آفتاب نه دزد تو هیچ جا نه گهرمت بجای حنت و ابله زنت
 اسرار کاخانه بود که ظاهر است احوال و فعل ماسم که این من زنت
 نشود غایب از لطف تست ظاهر تاثیر و کاسه این آسمان زنت
 در فکر مال خویش گرفتار نیست آذاد کردن از غم این جهان زنت
 مخلوق را چه قوت از مرده می کند آن قدرت الهی بیشک عیان زنت
 آن کردگار بی چون در دست دید او این انقلاب کلی دور نیاز زنت
 ما شتم چه بود یکس عاجز غریب کی این جبهه شمت ما شایه چنان زنت
 یا میر غوث اعظم نظری گشود خدا را بنواز و هم به بخش ما اهل و پر خوارا

اقبال تو قوی تر بنمود بر من : دور افتانم و نه زین گونه بر من دارا
 بر من که مهر با است این لطف نیست : در نه بمن چه لطف به مهر من دارا
 یا پیر بنده پرورد عا جبر نواز هستی : جز تو دگر نه بنیم شاهی دهنده گه دارا
 یا سوسنا ندانم جا بهمه تازه کام دیم : اکنون تو وقت خست بنما صفا
 آنکه چو گل کنزد دل من ز بوی جلد : آید فردا ز فرما محبوب حق من دارا
 ترسم که گزند ای چیزی در آن صفت : جز گریه کوچ چاره ز فغان من جدا
 آنکه ز لطف توست امید دار تا شوم : یا پیر فوشت اعظم نظری من خدا
 هر چند من بودم دلا کشاده بود : بر افتاد لطف تو قائم نهاده بود
 عاشکانه من ز رخسار تو میریاشوم : در کمال قیاد و یقین بر تو دارا
 بر زود قدر تو استوارم ام : هر که دل ز حکمت نهیاده بود
 برگزیده لرزه کردم چون دگر گسختی : دشمن هزار لشکر و این یک پاد بود

Typed

۲

نصرت بر آن بیافتم آخر زلفش
 زین ناتوان گریخت گردن او را و بود
 باز از نظرت داد مرا هیچ غم نماند
 آواز چنگ و مطرب دست با و بود
 غرض از آن زیانی بکس نیست بحر نیاز
 چه می رسد بگفت این بشودش عیون
 بروی خاک قدم شو کن ای ناز خود
 طلبش کن مطلبش بی نیاز
 زنی دوست دنیا که هر مست و پلید
 بکن ای هوش مگردا چو سگ گود را
 اندرین عجز و یتیمی عجب ارمانند
 بزدایش نشانه مشودی تیرانداز
 تو بینی که بسا بکن بدست
 که بر فتنه ازینجادل دین خسته راز
 نه شنیدی که بگفت سخن مان
 که چنان فرعه عقیقه تو ز سر مایه بساز
 تو بینی که کن بخردای تا شوم
 که ترانیه ازین به چه کنم محرم راز
 از همه نفسا حق را یادگاری بهتر است
 غفلت از آرام شدنو بقراری بهتر است
 چون تو میرانی غریبم این مسافر خانه است
 پس ترا تندی نیاید سازگاری بهتر است

ساکت نه پائی را میگذازید نماند	بشکن منی ترا بس و باطل بپاش
افتخاری بند و خواهی کرد از هر دو	فرستد کوه سوری حق افشا
آن زمانه نماند و فواید آن مسکین	ازین نه را فعل این نیز مسکین
بیرون نماند نیکین من کیست	بشکن کتب علم ز جعبه های تهرست
گفت در محرابی که مرد بزمی تیر و درو	تا گوید فرج و چاه و دیگر نماند تهرست
پس بگو که ری جبا ایگار مرا غایتی	عاقبت میداند که مکاری بهترست
نه نماند و روزی ما ششم برای مصلحت	پیش محرابی آن گریه نماند بهترست
فرج بخش ای حکیم در دمنده نماند	بپاد عشق غنیمت دل بکنه نماند
بقیات جبار چون حرص و غفلت	بغایت استیلا ام زینا چون نماند
برای التیامی غرض دنیا نماند	مهر بر گزیده پیش فرود نماند
امر از شمشیرت یا لای چندیست	نه از من هم گزینم چون و چند نماند

چن گوگار روح بر خلق آفرید
 من بعد کن ز عالمه می بین شیند
 بیکر کمال سود تو هستی ترا بدادند
 جز شوق شاه جید دیگر من خرید
 منکر از اجناس که شد گشت بخت
 کنم شین و ظاهر به چشم ندیده
 آنکس که خاک را و گم گشت با یقین
 بر ترش تمام گل و فنی برد مید
 شایع امید تازه و تر گشت بیکان
 بر کس نام شاه عجم حزینانه کرد
 بر عباد و مبارک در آستان رسیدند
 آنکس که عین بخشید گشت غم
 بر نام او مدیعت بخت کم کشید
 از سر بگردش سوی عجم درید
 در سرازری و لغت هر که پستی بکم
 آفرین بر همتش در رفع مراد بام کرد
 شیشه دل باز نگهاری خردی چون
 جام هم پیش گران بود آن کمی بین کام
 نیت می غریبانه حاصل میشود
 میر یا باشد که خود را در دست خود بنام
 شده ام گر چه بعضی را بچرخد
 چو فانی ش گویید سر بازار چه شد

بدی و شپس سستی همه کامین است
 شده زینکار و زبون کو کمره گریا چه شد
 این بنه سق و خورم ز کس نهان نیست
 کند زین قیقه هر جا در دریا چه شد
 اگر دین کا سیه باش صد انگیز بود
 بکین گاه بکمر و پی از آریه شد نه
 سبب صاب جیلد برم هست مقیم
 نشود را ز اگر شد بر چون غایب شد
 مد بشاو عجم جوهر مکر مکن نه
 که اگر از چو پاشیده نیم بنزد چه شد
 چه شد آن بار خور غم ز کسی ای شوم
 به افیا را اگر شد همه دینا چه شد
 من خدمت آن درم فاش مقرر است
 تا جدار دو عالم را زار انجا است
 آنکه نمانش از من و ملک با جان
 در تنی شیر خدا و بنی عم مصطفی است
 در چو میاید پیش فلک و نهان
 قائل کفار اعدا ناهر مرد و مر است
 یاد او ایدل بر زلف حسن و انصاف
 هم نماین در یقین این تزلزل است
 جوهر کان نبوت گوهر در دای بود
 ز جیشم مرتضی دستر پیچیده است

فرج بخش محمد بن سید زین العابدین	با دو عالم خیر و رحمت گشت
پیشرو ملک و مومنان بزمه ما	دستگیر یکبار و گمراه داره ناماست
وارث و بهائین تخت فتم الرحمن	غیرت معجزه ام مان هر ذریع است
غیرت معجزه امین و حق محبوب خدا	در تبیین نورش یکبار خدایان است
قبول گویند تبیین نبوت و کلام است	چاره بین خدایان از مصلحت و قبح است
ماو ملک محمد شجره انوار دین است	چون علی نور علی حضرت علی مرتضی است
معدن انوار از خدایان حق حقیقی	در سخاوت و کرم که جای کبر عطا است
هم نکلان خدایان با فضل حق	نعمت کجاست در کرم در دین است
پشتی دیوار است همه استخفافه است	خداوند احمد که خدایان و دین است
وزیرت کائنات است در دین و دنیا	حسب دین است که یکبار و سر است
ماو و مجرم که در دین و دنیا	کعبه علی مشهور و معروف است

نگه که با من بغری بهیم : :
 دم آرام و فراغت به شکست
 تو بسوزی که بسوزد کبیر دشمن تو
 صفت تو شاه سخنم شیرین است
 بزرگ است امیری که پیش یکم فقر
 بجز این شوق شایسته که اگر فقر است
 بگذر عاجز و مسکین بهر حساب تو است
 تو بر آن خاک شوی و در دین گشت
 ما شوم از گناهت جلد که غایب است
 از کس شنیدم اکنون شاه عجم مید
 از در حشمت گویم آنکه که درین هم
 نظر لطف تو بر جا چه اثر می بینم
 به ملکیت نام منظر می بینم : :
 بعد است که عاشق بهر بینم
 بگویند یافیه شهره چو شکوه می بینم
 چو باز فضا بینم که می بینم
 همه آلوده بگلشن که چو غری بینم
 ایستاده از ملک لشکر که ندم می بینم
 بنده مشتاق کشتن که می بینم
 همه سرار الهی بگرمی بینم : :
 به شود غنچه دل یعنی ماوریه
 فرحت است به خویش با در کشت

برگشتش در عالم قربان کنم شهباز
 سوز مراد دل من از کشتن باد مید
 در بر راه دیدن بوی سوایت
 این مرغ روح بخود سوی سما پید
 بهر دلی من پر مغزین میگه
 بهر دلی عالم که شد کشتن پدید
 فرخنده روز دست یار که هست بمن
 همیشه در هم سکندر اند جهان ندید
 به ششم ز کجاست غم و غم و غم و غم
 در ظل شاه جلیل مارا بیا فرید
 چه بهار که آن یار خدای بنم
 دل جانیه نه زار یار جدای بنم
 شکر خداست از بهر خودم دارم دل
 این دل از عشق بر آن یارند بنم
 گرچه از مال و خزان کجا پرستم
 این دلم نیز بخت و گدای بنم
 هر چه در دست خردن پسندای خلد
 تو بجز کلبه زار قضا می بنم
 آنچه کرد دست تو کرد دست بر آید
 کلبه اش در آن روز جزا بنم
 به ششمی است غمت شوی شو عاقل
 که بهار دارم گرفتار عی بنم

آنچه در بر داشت بجز او چشمم را که چو موسی است در آن دستم
 تو زلفاد مد و خواه بعثت آسمانه که دوست دگر نیز دعای بنم
 عجب خجسته رخ نبیند که غمت دارد چه خردمند روان راه خطای بنم
 خاک راه بچشم گیر و بسوس نامم که در عیش سیم ز در شفا بنم
 این چه بهر است که در مهر قمری بنم چه بهر بهر است که در کینه بنم
 ماورد بهر را نیز بالغت بیند پدش یا عین کرد قمری بنم
 شده مجروح پریشان و شکسته عاصد به عذاب است که درنا سقری بنم
 شبه لغزاد چنین است شکوته چون همه اقبال تو دین زور و اثری بنم
 صفت عجم است که شیرین سخنم شده مشهور چون دست و شکری بنم
 بجز با کرم امیر او فقیر است آخر چه باله است زگر که گدای بنم
 آنچه این شوق تو بر چندار سلوک با خرد و مست به شاکب خرمی بنم

به مقصود بحر کشت نیاید در دست
 شده گمراه پراز علم و هنرمی بینم
 خاک آن راه عجم گیر بزنگان هشتم
 که بر آن کافیه العزل و گهر می بینم
 اخذ حکم محمد خاکی و ستاری :
 قدیم و قائم و قیوم و حق و غفاری
 کیم شایر تو خوانم ز ذره ناچیزم
 حریر و مجرم و عاصی منم به بدکاری
 روضه و بهار و بهار و بهار و بهار
 جلیل و ماکم و رازق به کل جباری
 ز جود و صد شکر است بری و بی مثلنی
 لطیف و واحد و خلاق و یار و غفاری
 خیر و ماکونین و هم بعید و علیم
 چگونه از تو بدارم نهان گنج گاری
 بهر زمانه گنجش و کار ساز توئی
 عجب هست به بخشش و هم گنج داری
 ز کذب و نمل و دغا حصد گمراه دارم
 ازین بد تو غفوری بده سبکساری
 کرم و قادر و کامل بر همه بدی :
 و درود واحد و مغنی غنی و محتاری
 به غفتم دم عمری بمعصیت کشتم
 بد کفر حق تو رحیمی بخشش به سیاری

کلام
 ۷۷
 Typod

مورد صادق و مرغان و هم شکو توئی
 مجیب اسع و معی معید و اطهائی
 به کبر جرم و ندامت فریب کام
 بر آرد بخشش با عا سحر داری
 معز و منعم و درگاه و هم عظیم و حفظ
 کلید نائی در خود بست خود داری
 شتاب قدرت تو چاره سازد چارم
 دلیل باد تو بشکست وائی بیماری
 عزیز و با مع محفی حمید و حق و کس
 عظیم و طبع و باقی بنا و چه کاری
 رجا و لطف تو دارم که نام محی الدین
 بوقت نزع مراد بر بار زری
 بکن صاحب بغداد خوش اعظم پیر
 گناه و غفلت ششم ز ذره شماری
 عجب طبع رجب فایز عدم کردی
 چه نقش سپهر ز با عظم رقم کردی
 هنوز صنعت تو میکنی نه تم کردی
 قوی که روشن آب ضم بکم کردی
 پیش من نیست نام تو سار

ز ملکیت تو ز ششم ماه و خورشید
 ز کبر و قدرت تو بر چه هست ناپید است

شانی حکمت تو از شما بیغیر است   جدل دشمنیت تو بمنزوال جاوید است

نیافت انس مکنده کینه تو زینهار

بخوشی بیجا رجستم ببالند داری   چنین جهانها تو بسعد داری
در آن شریک شامسید پر از حسد داری   نظر ببال به کس بیگفت داری

جز ز صلح و جز افواج هم نمی جای

ز فعل و کاری و مدام در کاری   ز برگ و پرشید در نظر داری
بیچ جرم غفوری خویش گذاری   ز کالنه تا بتیم سوئی پیرین داری

بهر زمانه داده زده ناممور

از کله نام و نشان نیست تا تو معلوم   وجود و گردش بر جمله ذره مفهوم است
نصیب یکی مخلوق نیز مرقوم است   یکیت نزد تو موجود را معروض است

ترا کشت مبدع سال نیز لعل و نهار

کیا بداری کو ذری بہا برین دوی   بیک خروج غاندہ بجز تو دیکھتے

مدلع حکم سزاوار بازو گرو گرو کے   پیر کل زوال رست زودی در

تو کی کہ پہنچ بداری خیال ہم از غار

زنا گلشن و گلزار کرد بہر خلیل   درین چہ آرد و بچوں عقل و فکر و دلیل

جہاں حکمت تو بہت زیادہ قلیل   بجز ناز و گریہ بہت یاد کر کے قلیل

بدہ نبات زیادہست اندرین گذار

کلید کار دو عالم بدست خود داری   برای کشت زمین رب آسمانی

ز شرق و از غرب می آری   شکست و ریخت چہاں را مدام معاری

غریب و پروردگار نواز از آفرین

رو بسوی تو آگوش و را خواہی   رہی تو تابش سادہی تو را گاہی

منہات پیچ نہارم ز غیب کو تاہی   گمیر سخت ز بیکر گناہ گمراہی

در هر دو جان شاد و در هر دو روح کایا به کل روح پاک و حق
روح به

دو گنجین گنج گنجین بگویم ستاره ای الدین

شیرین شاد شیرین غوثان شاد قطب الدین گنج

خرد با من گفت اینست تو مقبولی اگر خواهی

زمن در سما بیست طریقه صنعت حق دان

بنشین و بگویم اندر باد بر لبای مقبول

کلام غوث اعظم جوهر کلام تقدیر است

کی که دارد اشواق به دیدار محی الدین

کلاه قبور و فخور حمید و نور نغزش

شغایای بخور بزم شاد نام محی الدین

نماز و روزه و سلام است لیکن با من

نیاید نفس ز عیاء و به هم عمر

به پیری تا بنور سن دل نمی گزید شمانی

صفحه
۲۰۵۵

خود را یا شاد شامی بشو نامه سیاه را - باب معرفت شامل نظر انداز رحمانی
گنجینشون لم ششم چیدم شیت از مهبات است - در این جا در گنجش نذر ای سیح کس شانی

بوسن مٹا کی شیریں پرست دل گمن گھر
نہو تاپی پیمان پر خرابی تین گھر گھر
نہایت ہو عزیز ہو دنیا بیچ بد گھر
کہا میں امیری کا کسے تھے گھر گھر

دو جلدیں رس گن گن ہیں کہ ہوتے سارے الدین
نیت لہا چاہے غرضی مشکل میں دم
رہو محفوظ رہے ہر سارے گھر گھر
دو جلدیں رس گن گن ہیں کہ ہوتے سارے الدین

کرونا رخ بھی دنیا کے غم سے اس بھاپو
دو جلدیں رس گن گن ہیں کہ ہوتے سارے الدین
رہو تپتی میری دل سے ہم مردم بڑا اور
دو جلدیں رس گن گن ہیں کہ ہوتے سارے الدین

گئی سب عین آواز اور تپتی ہیں
جہاں ہے پھر پھر گن گن گن
سکھ کر تپتا رہا اور تپتا رہا
سوفیادہ شمع کی نہایت پناہ میں

۲-۱۵-۱۶

جو جگہ میں یا کہ بدین ہنود کی آواز میرا
چمکتی مٹھلی میری کمری اقبال تیرا

دو جگہیں اس گناہ میں ہوں تم سار جی الدین

پڑی قسمت مجھ پر گناہوں کی گراں باز
چلی سببش و بیگانہ نری سو گریز بار
نہ دستا ہی کوئی مجھ کو کمری تائے دلدار
جو دل میں نام ہی تیرا کمری اسو غم خوار

دو جگہیں اس گناہ میں ہوں تم سار جی الدین

دہر سرتجہ قدم اوپر یقیں سب دیا ہونے
چکھتا تار نہا تلوں کی جلا زہنماؤں نے
لیا تم گئے اس کو کمر تباہ بادشاہ ہونے
نپائی کچھ سوا بخش تمہاری پارساؤں نے

دو جگہیں اس گناہ میں ہوں تم سار جی الدین

نمایاں ہو سکوں ہرگز گناہوں کی آواز
نہا دی میں عصا کی جگر کے تلکے طرح دیوار
نہ طاعت ہے مجھی ہرگز جو تم نکلوں کی لوار
مگر دے چاہو کمر میں تمہاری دل پر پروں

دو جگہیں اس گناہ میں ہوں تم سار جی الدین

بنام خورشید گشتن بختش با غفار

سوال مجرم تا شتم حقیر هست بهین   بفصل خورشید ایا بختش صد و یقین
شوم غلام سگان جناب محی الدین   درین خیال با نام دوم بنیر زمین
بود ز خواصیم بفصل تو سیدار

نهین میرا کوئی حامی بنام شام محی الدین   و نه نام کی دولت من جرمین مزار محی الدین
کسی کو بخت نهین حاصل نام سرکار محی الدین   و در کبریا در بخت تو در سرکار محی الدین
و در جگین اس گنا نهین بخت تو شام محی الدین

نهین بکرم میرا غانی بنا افعال شیطانی   نه حاصل که کیا جیمین سوز جز در پیشانی
و نه سوختن فرق بود جز درین دریا جبرانی   همگی در سرانجه کو تیرا یا غوث ممدانی
و در جگین اس گنا نهین بخت تو شام محی الدین

میرا عیب کی انبوسه گندوی آتش گرا   بزر و نغمه ی کشنده سوکری و در جگر آذر

گلزار خوشه
P-15

خدا را بشوفا هم سیاهم راند
 بایست مغفرت شایان نظر اندازد رحمانی نه
 گزیده بخشنید با ششم پیش از بهاست
 دین باور گزیده بخشی نادر کیس شانی
 اگر نه عفوئی جرم و هم فرط بودی نه
 قیاس کن که دین با ما کجا بودی
 برای رحمت عین حکیم محی الدین
 خدا بگرد گزیده چه در دور بودی نه
 برادر اسعد گزیده شاه جلد است
 و گزیده عالم نیستش پر در غا بودی نه
 حکیم و عالم خلق است آن شیه شایان
 و گزیده غافل این خلق از خدا بودی نه
 برادر تخم و غا دار اندین در دار نه
 و گزیده هر یک اهل و بیجا بودی نه
 ز بیم آن شیه عادل حیات اندک پیش
 برادر است رفتم چه بود مقدورم نه
 و گزیده لطف تو در پیشش بهما بودی
 برادرستان تو هر حال خالک شوم
 مراد ام همین خاص التما بودی
 تو کرد و در پیشش این معین مرد
 که ام عشت دشمن من بهما بودی

شوق تمام تو بخت غیبت دلم پیر نه
 کز نه دلم پیر نه دلم پیر نه
 خدا پر می آمدین نظر اندازیدیم
 ز دست غیبت کس در مظلومم گویا بر می
 بایست معرفت محبت بشو بهیچان
 پدیدم عامیم با پاک سید عقیلم
 بکا شکوئی شستم چنانستم که بیجانم
 بد بکاری توانا تر بیستم سمت عشق
 بعین غرضه میگوید ز کوه و دره
 زین بخت و کیم شوق و دست پاهیم
 مرا سرور کند به چنانم لعین دارم نه
 شوم غرضه و تو به کیم صدانه نرسیم
 میر از خبثت مرام است دین دغا بدم گنگام
 فدا را یا شبه شاه با این کسرها گنگ
 بهاندم لبشکم تو بدین محکمل گرفتارم
 تو به کیم ذات حق هستی قصاص و عقوبت
 میگردد و خود کرد اگر چه نامزد اوام
 ز بام اختیار نیست دورستم که بیابم
 چه قدره دهم دهم دین به عیالده دگر دارم
 دین لذت نفسانی شد از من بین
 بخت سخت معلومم جنبه خستگاه هم هست
 بعورت عین مقبولم بزرگ فاعل بنادام

غلامم فروز دنیا ز کارهای نمی ترسد ز
 چو بیستم غم خوش را چنین بسازد دل نگارم
 مرا سازند عالم غلامم خوش اعظم کرد
 درین معنی چو بیستم مقرر کنست بیدارم
 غم از طوفان مکن تا ششم تو درستی جلد
 بخاطر جمع خود بنشینم بیست و ششم
 خیال حب لبعد در درو اندازند
 دلیل غیر زدن بلوس بر و اندازند
 هیچ باب ازین باب غم نگار هست
 بیال بعد برین درو سرگون اندازند
 منی محبت دیدار شاه جلد فروش
 بگیرش فرج خاک بر عنبر اندازند
 بدان که حب لبعد اول منلو است
 بدل تصویر چون و چگونه اندازند
 اگر در حب لبعد سیاه معکوس اند
 بر آستان شهنشاه و از گون انداز
 جز این جناب محبوب حق شده نشانی
 درین روز تو فکر و فنون انداز
 سعاد و در جهان در شست و میسکن است
 بعد از الف قدیر گویان اندازند
 رسی که میر تو رفت و گفت ای ششم
 قدم لبعد و یقین در ره بمو انداز

خورشید که غم از جهان برفت گشت کیم خیال شدم ز خود و ملک برفت گشت
 ز جود و در گزافتم پناه محی الدین نه خبر گشت بلکه بگفت برفت گشت
 گفتم که به ستم پیش خلقی هست ولی دروغ شد آن بیگانه برفت گشت
 نگاه لطف چنین کرد و غوث اعظم میر فرزانه فصل از جهان برفت گشت
 زوال شود و فعلم غل غاشده بود ولی نیست پیرم نهان برفت گشت
 بغم برفتیم پیر و قرار می من نه شنیدیم نام چو میر از کان برفت گشت
 خود هواد لبر و در لفته دل بانی هوا خود هواد و دل خود و گنج بانی هوا
 دیگر
 دیگر که سحر و وصل کی لذت ناز و نیاز هست که باقی ولی و ظاهر لایق هوا
 گشت با ناز و نیاز و شمع با م بلند گشت طاف و سیاه کلاه سلطانی هوا
 شمع کافوری و نریت گویه بر گشت بر سیه آبدی کی موت باز و میرانی هوا
 خود چمن خور باغبان خود گلشن باد خود طرا بو کر و صرة و پریشانی هوا

خود خنده بر من بر من گفت بدست دوا	بر برش خود من در دانی یونانی هوا
خود خست خستیشی و خود رنگی و خود رنگبا	خود شده لنگا و خود کفن ماه لنگانی هوا
خود در سلول و خود کوشه کند طست	خود دست کشن بر بار دانی هوا
خود طلب و طالب و مطلوب برود سرا	خود چنان خود در چنان خود چنان بنی هوا
خود کند زیر و بر خود را در خود را در	خود تا اهل شا خود در شا خوانی هوا
خود خدا دیدم به زلات و در کمال	عادی با شمشیر زن محبوب بانی هوا
خود نامرسی بیکم بر بنساخته نشوید	زادگی کمال پیرانه چار پر نشوید
دیدم بشی هوا گامین کسین خودت	حق چنانی کمرش کیکه نل بشی در در نشوید
زهد تا بر نشین خیر دنیا می مگر	سرخ خفی بی عیبی بشی در در نشوید
بی ادبی بر باد و شامس سستی جدی	کیک بشی چنانی دیدم کیشوید
مشو کون سی ملی نامت بر تایی	نیر دل با نامی هوکامل بداند نشوید

شکر که با غم نراکت در جوی سوزان
 آب بجای لبتی این سمجکه گزشتی بپاش
 زین پیش ز رخ زمانه چارود
 همساز بنده باشی بغض یارود
 ندیمین بوسش دلدارش است
 تقدیر او موافق مایا جدارود
 کرد و جهان بر قضا رقصا کنند
 هرگز قضا نباشد آن قضاود
 در کعبه گوناگون گزاردم سود دوست
 در عاشقا صلوة مرانارود
 دلمن چو بقیه ناهم ندارد
 در بزم صاغان چو خوش چارود
 دلمن چو راندگان دوا بروش
 از دجهان گذشت نه انم کارود
 شمع غیر از او شرفی تیغ زنی بران
 ای سوز و اضطرار جایت ز بارود
 رنانه مشربت زبان آید راکمن
 با ششم خوش بر تو مبار و اخطارود
 ایدل ترازو صل فغان چه حاصل
 زین درد نفع چیست و در راه حاصل
 چو گمان بد دردی و گوی دلدوم
 کوراحر لب بر زهر چو گمان چه حاصل

از درجه چو دست نشوئی ز آب است	پیران شوی ز منکر انوار چه حاصلست
ترسی ز بیم دوزخ و گوی که کافر	ای عالم بپیر تر ازین چه حاصلست
کم جو رضا بر خویش رضا را و بر دست	در نه نشوئی خراب چو شیطان چه حاصلست
آواره پیچو باشم ناممید به باد شدی	ای دل ترا ز وصل خو با چه حاصلست
حریم را ز بی کامیابی می بینم	دیگر بجز بسوس چو جناب می بینم
روا چو بی بینم لاجارش خون را	چنانکه غم بر رخ گل گلد می بینم
بین چو پرده سپین ز رخ بر اندازد	ز رشت شمس قمر در حجاب می بینم
بین چو غم کند در شکاف مفتوح	غلام ترک نک و در کاب می بینم
کنون که حال خرابم چه مرغ مبری را	ز سوز آتش بجز شمس کجا می بینم
منم که علم خراب را همی خوانم	چرا که شیخ ریادر عذاب می بینم
کبوی یار گدائی ز گنج دارد بد	که شمعان چو را خراب می بینم

ازین کتاب دایم فریاد بی شمع نه بدست کف در دین و شراب بی بنم نه
 بزم میگذرین یا زان پریشانی اسیر کف نه در فتنای بنم نه
 مرا سبق بزباناید پرگزاری باغم کتاب نه بخوبی در نقاب بی بنم نه
 بر در شاه عجم مردم دلد فریاد کن دیگر کین غم دنیا و عقبا بر در غم شاد کن
 خانه عیش و شادی مهر و میرا ساخته نه لطف نثار دست حرمت آبا و کن
 گرچه دین زان بکلی و کام نوز و گشت هیچ تریاق دست اسم غوث اعظم یا کن
 حاجت چندین که میدادم ازین دنیا بیجا دستگیرم شود کن از غش آزاد کن
 بر در هر کس که بد رانده و بر نه بخت گرچه بی بنیاد باشد صاحب بنیاد کن
 آفتاب عیسی ای دل بر عصا برگزفت اسم اعظم یا دیگر و غم الم بر باد کن
 بر دلت که دغم دنیا رسته شمع بر باد کن گریه یعقوب دار و تخت فرما کن
 شمع خورده که فریاد طر سید آبخانه محال بود رسیدی ولی شمع آبخانه

فیضان

P-39

Typhed

25/11

مقی زلفت کسی کو فتاد برادر آن	بسوس غنایم سو طمع برید از نجان
کسی که برد آن بند مقیم از یافت	گلیم کیمت سیه آینه بدو زید از نجان
ز دست عاونه بر فتم چاه جیلانی	کشت سوچ رو بخود طسید از نجان
گرفته بود جام فریب شرم را	باسیم اعظم ماندم لعین مرید از نجان
یا سخی الدین کشتایش بر بنوا کیش	از در لبت که خوریم بارگ کد آبش
افتاده ام بدگره دار شقایق تو	از دره و مرغم بایم شقایق کیش
نعمان صفت تویی در کما خط تویی	از راه رحم و حکمت بایم شقایق کیش
آواره و فرایم در کار دین و دنیا	جمعیست دو عالم شیه اولیا کیش
بلند نور که رسم من سکوم نفوس کیش	ای رفیقای عالم راه صفا کیش
جز نیکه سائیم حسن تظیف تو نیست	گر از نزل ناله اکنون مرا کیش
هر غم زده که از تو لک بر یافت	یا غوث جانت من بفرزاد کیش

فدخان
P-73-74

Tyler
251

عاجز نو از نام تو در دو عالم گشت
 بیچاره ام بنام شهادت بکشش
 بی ساز و بساز طالع و فضل و جبار
 بیرون قدم تو در خلق حیرت نما بکشش
 یا پیر من بحق شهید دین گرد
 متاع سنگ و لاری دل کشتا بکشش
 ای بادشاه شاهان از لطف غیبت
 در دو جهان و طیف نامت شهادت بکشش
 از روی کرب که گناه کار هم بودی
 سنگین و بد بنون کی خریدار هم بودی
 امید و جفا یی هم تا ته دهر بودی
 جکی وصل بگر که خریدار هم بودی
 آواره دور ناچار بجهت کفو
 بد راه بنین من دایق خود کار هم بودی
 بجزد کس طرح من ساکت هم بودی
 یار دیکه یار و ریس بیزار هم بودی
 سکران کر که نازا بد و مشرب هم بودی
 چو در جفای فیر می کیا خویجی
 اپنی زنده بکسی بیخ خبر دار هم بودی
 فرغ دو مجنون با شتم پروانه یتم
 اپنی جگر که آب رخ خوار هم بودی
 ایسه ہی چا کبالت دوچار هم بودی

۱۱۱
 Typed

جنت کے سخن سے اقرار ہو گئے
 جزا کی جہاں سے ہزار ہو گئے
 دیکھا ہی ہو کر اندام تہن
 مہ و آفتاب پردہ دریا ہو گئے
 ای بولہوس قریب نہیں دوں کہہ مجھے
 بی خبر رس بلد میں گرفتار ہو گئے
 کہ جانتے آسکو جو دام بلدا ہے
 ناحق میں انتظار خم دار ہو گئے
 اچانک غلج کے بیج چھا رہو گئی
 رسوا خراب کو چہ دیا زار ہو گئے
 شیو قریب کنہاری شناس ہے
 جنتی جگر کے بیج زلفقار ہو گئے
 دانش عقل میں ہم تو ہی خوب تمیز
 جہنم کے تو تب ہم دیا ہو گئے
 خاموش ہو تو شتم لہنی کی جانیں
 اپنی صلاح طبع خوار ہو گئے
 کیا ایک سو دل و جا ہو گئے
 گویا غم فراق کی دوکان ہو رہے
 ایسی ہی جہنم کی ہم کر رہے
 گہرا رہی جان دیا ہو رہے
 طبع و مزاج سہر پہن دم دم
 گھر جہاں کہ تو کہ چوگان ہو رہے

Typhed

۲۱۱

Typhed

مشتور و جہاں میں جوشطان ہو رہے	خلقت کے بیچ اتنے ہوئے خواری میں
دشمن ہزار دست گیر عاہو رہے	دیکھی بنان یہ زمین نہیں جتنے رہے
سجن ہماری اب تم ایسا ہو رہے	ہاشم یہ وہ کانٹو سخن آفری نہ
دیگر بکری خدا علی و کان عطا علی نہ	شاہ شجاع علی و شیر خدا علی نہ
ہردو جہاں کے والی یا مرتضیٰ علی نہ	مشکل کشا علی و دافع بلد علی نہ
مغرت رسول اکرم کی جاوتن علی نہ	سردار پرویلد در ہر حسن علی نہ
ہردو جہاں کے والی یا مرتضیٰ علی نہ	میر جہان علی و مہر حسن علی نہ
ہر ہرزما کے بیچ میں تاج رہا علی نہ	ہر ایک شاہ سے شاہ جہاں علی نہ
ہردو جہاں کے والی یا مرتضیٰ علی نہ	اہل نشان علی و ان سے نشان علی نہ
فیاض بیکسیا کی جہی نہ علی نہ	سرخ خدا علی و نور اللہ علی نہ
ہردو جہاں کے والی یا مرتضیٰ علی نہ	کیجو کرم کی مجہ پر مردم نگاہ علی نہ

the
Typed

کفار بد بلی کے کشندہ تباہ علی	دل ریش توں دہندہ بناہ علی
مجرم کو دیکھ امر زندہ گناہ علی	ہردو جہا کی والی یا مرتضیٰ علی
دروز قضا خدا کی یقین ہم صلح علی	موز جزا کی بیج مقرر صلح علی
ہر حرب گاہ بیج میں اہل صلح علی	ہردو جہا کی والی یا مرتضیٰ علی
قلم علم علی صاحب کرم علی	حافظ حفیظ ہر دم اوپر سرم علی
ہردو جہا میں میری را کہو شرم علی	ہردو جہا کی والی یا مرتضیٰ علی
سازندہ است عالم روح ملک علی	دانندہ است نقشہ ارض و ملک علی
تابندہ است مہراز نور جہانک علی	ہردو جہا کی والی یا مرتضیٰ علی
قدہ سحر کاورد ہی شام و سحر علی	ہر فنہ تازہ تر از اثر نظر علی
کان میر علی و تنگ فقر علی	ہردو جہا کی والی یا مرتضیٰ علی
تاج سما علی و کعبہ زمین علی	ہردو جہا کی شمت زیرین علی

ہر روز چہرہ شاد بربین علی	ہر دو چہرہ کی دلی یا مرتضیٰ علی
ہر صفتان کی صانع دست خدا علی	ہر روز کہ چہرہ ان بارضا علی
ہر گھر جو کی عادی ہم رہنا علی	ہر دو چہرہ کی دلی یا مرتضیٰ علی
ہر گھر نہیں خدا سے یکدم جدا علی	حم و دم در رسول خدا علی نہ
ایدل ہمارا کون دیکر سوا علی	ہر دو چہرہ کی دلی یا مرتضیٰ علی نہ
مطلوب دل بہا شمع بخشش یا علی نہ	اشواق شاد جلا بہ ہدیہ علی نہ
تا نیم مرا بر آن در بکنید یا علی نہ	یا ہر دو چہرہ کی دلی یا مرتضیٰ علی
ہر کس کو جو گنہ گار دسی روانہ	یہی دفتر اپنی سیاہ کا دھونا نہ
بلدھی جو دم دنیا کی عیشیں گزرتے	پہلا ہی اس سے ہو مسکن خاک و سوسلا
مرفق کر تو جوانی کے روز عیاشی	نہ عمر شہوۃ اور طعن و خوار میں نہ
جو سنسٹل تاجے گوہر ہی بی بیار نہ	غضب سے خاک کو ایسی بیار نہ ہونا

Typhed

خیال بانه صبح کمری دیکه ای شوم
 فدا گل نی چمن سحر کتبک سونا
 گریه بر دارم مه جانش عالم گیرانه
 بر سرش قبر بکنم نه در سنا کف میرانه
 مجمع خمیست انازه لطفش نداده
 آه زین سودا گویم ضائع تصویر را
 مضطرب اندر طریق بقدری را بسوز
 بی نیازی هست اینجا صاحب تقدیر را
 مضطرب دل را چه مقدور است عشق را
 در سوز ملوی پیرانه چون تیر را
 ز یاد او خالی است آن را از یاد زرد
 جگر کف بر گزیند در کف گفتگی را
 طوق عمری در گوی و در مراد دل
 می برم هر جا که باشم زلف او زنجیر را
 عشق او شبها ز درون و بیرون
 گریه پری ایدل چه قدر ناتوانی را
 با فدا تمام بشمار مقصد پیش نه را
 اندرین بر گزیند مجانی نیست این پیر را
 من آن درخشان تمامم نه مطیع تمام
 برای دیدن جانان دریا در بلد دارم
 بخونیم جام جم بر گزیند خاتم کتاب کنند
 جگر سوزم سحر خیزم و رشت با مبادارم

در سال شوق و شیرین کار عالم می بدید	چو طوطی طامع مردم چو طبع زر گدا دارم
نخود که مغزدم نه زرد بگرند و خورم	مراد دین و دنیا را امید بر خدا دارم
بجوئی بخودی از من لبسوی با خراشد	ناله اختیار ی برادرین گم که قضا دارم
بر این زند و تقوی را از بس جان دوست دارم	ملا مسکه چو جان برای این برادر دارم
روم در سبزه مردم ز بیم تمسب میکن	نه ترسم چو کای جانان ز تنم برادر دارم
درین تنه انگین مست شده ام مردم	چو میم بر کوش میم که این دم برادر دارم
جگویی با یاد است از زلف سیاه کنک	فرقش برین عالم این را نهادارم
شراب شوق میم می از من فدا شوم	بنا بر این عالم دین و دنیا دارم
نه ادب و معشایم چه اندکیش مندی را	در و نیم رو غنایم و پنهان چو غنایم
بروی غنایم خاک زین افتاده ام	جز در این دنیا جلوت عشق خوش دارم
در مقصود راه نه راه دارم و دهمند	چو یارم بگوید درین راه که گم دارم

چه طو نه در شب چراغ اورد اگر دیدان کشم
 کینه گشت موکم مهر دین سیاه دهم
 مرا که جاده ساقی درین خم خانه دلبره
 کنم زنجیر از زلفش مست بنشستم
 ازین ره ریغ گدازم چه ملال با جویم
 چو خواسم کرد کشتم چو زین سودا برداشتم
 چو نقدیر ازل ایدل مراد دادم غم افشست
 در ای درگ فرایم گریه با جبرستم
 چراغ و باد می بینی بهر جا مختلف هستند
 چراغ و مل و یام چو باد نفس کشستم
 اگر بر تر پرداشتم ممالی نیست غمخوار
 چو گشت گریا و گداز کش کنان روم
 دیر و گداز کش کنان روم
 نقین کنده از کرم میری فرومیش
 آن کعبه ست ایل الله از روم
 صوفی نشین معبدان ریبا خورند نه
 زمین فعل مکرم در درین روم
 دیوانه سنگ رقیبه بپوشان راه مداحیت
 ایدل چه جلد سازم در بنای روم
 میخور سینه چاکم و دلش مستمند
 از دست غم بیکدایان روم

در بزم بزم چنان اسرار او بگوید
 وز دیده در شنگه در چرخ دین روم
 من از ازل که سجد سوگن یا کرده ام
 دانی تا هنوز چه ششم بر آن روم
 ز آب یه پر روم نهال بفراری را
 زانست که دوست این بر آرد نرم سایه
 پر کوئی سعادت آن خدا بگزینی به
 من این پر مرده و کس که گزینی به
 کجوش نه عالم دامت بر پیش است
 هزاراد چو پیش از مرده مقبول می بینم
 مشو حشمتی ای ششم غم و فرحت که برکت
 چو کلفت به رخ کاغذ الفت بر گون گزیده
 هزاراد چهار کجا تا کم کش اهل معنای را
 بسی فرخنده دل ششم چو مرقومها برسد
 پیرین این باغ هستی را که بخش
 مدداری که نظر دیگر همه بر خدا دید

کسی کار کسی این بحر مملو بود و مست
فغان با ذلت منوید ایجا از کسی نشین

تو خواهی هست کسی که در کوکمل باش
کسی نمی رود کامل کفایتش نمی لغزد

چرخ اسی میشود تا شتم چه اسلیم درین کس
رسیده غم از غم و بی باید ترا فهمید

یا دستگیر دست بگیر در کیم باش
از پافتاده ایم خدا را رحیم باش

نامت بزنده کرد شرف از مسج بود
یا محی الدین کمال مرقد حکیم باش

شب شید گل امیدین انون در اجلا
ای باد غم از موسی جسد سیم باش

افتد قبول گریه تیغند غیا ز من
تا شتم تو در سجود برین در معیم باش

با دو گری کاویر سخن کفایت پوچو
اسم هر یک سوز میرا دل کباب پوچو

کسی چو چینی میوشن مشایخ کروی من
دیواری در کوکاس خراب پوچو

کجا جانتی بیغم غم کی مراد کون
اودارگی کی لذت آنسو پر آب پوچو

تا بودگی کی حل کومت پوچو چنگ خن
عاشق بی پوچو یا تو بهر ما صاب پوچو

Typed

لب لبک ہوں عاشق شاید کہ چرخ رہو درد میری کو جا سمجھو شتاب سے چو

اگر ہم از بند کجی امانم غم مارا نہ گشتا نیکو چو درد و جفا شہ عجم مارا

اگر طوفان نوح در دشت و در شور و گینز سفینہ اسم اعظم چون خود شد الم مارا

غلام شہ بغداد است در درجہ ششم بحمد اللہ شد اسیر مرزا بہ زاری قلم مارا

جس طرح کاغذ میں میرا دلین کجی گئی واقف نہیں تو ایک سہر گریک نشانی کجی

تیری عشق میں میں خلق کیجی نہ ہو گئی انیسویں جو کجی بھی بنی تو نہ یار جانی کجی

کم بیش دل و عشق میں دلکش ہو جی یہ بھی مرزا ہی سچ تو رس ملک میں زندگانی کجی

گیل دلون کو دیکھ نہ مغرور ہو جسے کیا رقبہ ہر سحر حسن اور جوانی کجی

توی شمع و توی بد و توی سردی آزادی چنین نہ کہہ ہستی ز نور است آبادی کجی

تراوی میرا ایند چہ دادہ و سر شامی حکایت جعبہ قدسی ہو شد خاک بغدادی کجی

جدا گوئی نہ کہ گندہ غم در پیش زلف بدست می دانم خدای او غم و شادی کجی

اگر ایدال و او دوست یکس چو منعاو
 چه داند بر خیار اگر نشوی بروی
 ز تو یا نوبت صدانی عجب که کونین
 عجب که گفتا کس او را دوداری
 چرا ترسم که چون تو پریا شد بر سر با شتم
 بهمانه گنه برین شود گر خلق فریادی
 چنان گیرم دل تو را شده در دام شیطانی
 نیدانم که فروم نیم در ره مسلمانی
 ولی ای بار از یاد اندیشه برگزینت
 که پیرم شاه کونین است محی الدین صلی
 بر زان زانده عامل برار عاشق کامل
 ولی آن کنه چون را نه اندک کس خودانی
 و گر مفتون و حیرانم بهم جاشوری بنم
 کلاه نازکی دارم تو می محبوب جهانی
 بخوانم نام می الدین عجب با چون است
 حدیث عشق منم نبوی و گرا آیت قرآنی
 خدای تو و جهانی را دست پرورده می بنم
 برویک زینما داد اگر شمس سکنجانی
 گنایم در سرائی و در جهان گز می گنبد
 ولی بر محراب کوه فی شبها ز راهی
 چه باشم زده ریگی گران در بار است
 تو بر لطف مشایخ کنی دعوی سلطان

این دلم ماند بقرار هنوز : : : : : دیگر که بود چشم یار چار هنوز : :
 گریه یافت عین نفس : : : : : می کشم پی تو انتظار هنوز : :
 لاقتم نیست کوئی تو برسم : : : : : می کشم گریه زار زار هنوز : :
 وصل تو روز و شب همه چونند : : : : : همچون غیر دلگزار هنوز : :
 سرفخی کز لببت نمودار است : : : : : از دل ماست لاله زار هنوز : :
 از غمت گشت بر دلم مده که : : : : : جان من هست بر دیار هنوز : :
 مثل من بشمار در درش : : : : : دلبرم هست در شکار هنوز : :
 آنکه بر لاله میفتد ز لاله : : : : : بر دلم تیر صد هزار هنوز : :
 عالم غرق شد ز موج سرشک : : : : : ماند در نهالت غبار هنوز : :
 نخل امید بر نمی روید : : : : : می کشم زاشت کار هنوز : :
 بر نیاید مد از پرده وصل : : : : : از رگ خست کار تار هنوز : :

قطره آب شبنم را ندهند	میرود حسن جو بهار هنوز
میرودم باغبان نمینوا بدین	هست گلزار در بهار هنوز
آتش عشق گرم سرد شده	هست در سینم ام تیرا هنوز
سوز ما بعد برگ سرد بدن	میدهد لاله از هزار هنوز
گاهی چون جام جم نمی نه شوند	دیده از اشک بد از هنوز
هر که در عشق می بینم نه	از ازل هست هم گس هنوز
دیدم را کوشش روزه شب ششم	دل که بیدرد هست غم هنوز
ایدم عشق با تو رام گمان	زندگی در جهان مدام گمان
شمار اسبند رو سپید گمان	دولت و ملک در نظام گمان
دیده لبش و دل ز بهار	یوسف میرد خوش خرام گمان
کرد محمود جان نثار ایاز	قری سر و شبه غلام گمان

هر که آمد زمانه سازی کرد نه نه
 چون روز فخر و احترام کجا نه
 وصل و این هجر با قیمت در نه
 گریه و درد و این تمام کجا نه
 نیک خواه چه ترش روز خرد نه
 بد دعا و دعا سلام کجا نه
 نه محبت هجر و وصل محکم کرد نه
 زخم عشق و دل تیرم کجا نه
 یک قناعت قیمت است دیگر
 کشتن نفس از دایم کجا نه
 ای که لم در گذار چون و چرا
 در تبه خاک اشتهام کجا نه
 چه کنی بی نهایت را صفت نه
 عاقبت رنگ و رنگ و نام کجا
 از بد و نیک دل بشو و شرم
 نیک بد ما و تو که ام کجا نه
 چون پسند آو خیالت گریه نشد کوشش
 دیگر سر برده ای که نکالت گریه نشد کوشش
 چیست از دل با حلقه کف تا بکن
 باز هم بر تو دله گریه نشد کوشش
 چیست دیگر مین چو آینه مشغول
 چیست زن و خان و جاش گریه نشد کوشش

حشمت بیکوست با پیر فاضل خوشتر است
 حشمت بیکوست با پیر فاضل خوشتر است
 دولت عقیق طلب کن اهل دنیا که دوست
 اندرین دنیا عیال که نباشد که میباید
 نفس کا فر را خجالت که کسی در برابر
 در مسود را در خجالت که نباشد که میباید
 خورشید مسود را درین جهان سراسر است
 غم چیست پیش از آنکه نباشد که میباید
 دل بمل چو در آتش بهج را دارد زنهان
 زنده شوی که بسوزد که در این است
 خانه دنیا که اگر گوشت خورن عفت بگر
 چو تو را سر و خوار دارد و در فنا کفایت
 بیعت عاشق و معشوق که در این است
 چه شد آن در دولت را بهر آفتاب و نیل
 دوزخ به بر لب بنم که آن میسان
 هیچ گل با گنبد نیکو که طلبکار کفایت

میروم بلغ چه بنیم که به غم و خست
 نه کل و سبزه و پندل سیم گنزار که بخت
 چه شد آن قافله را ز من آن هیچ پرس
 من گرو دنیا چه دادم که سبب ر که بخت
 نفسی سر چه را سنی همه را سبب بین
 که نگو کار چه داشتم چه گنگار که بخت
 حرفی و فانی یا رخو انم گریستم
 دیگر کار و گلوئی و لیشن بر انم گریستم
 گویند عشق باز که دلاله بهتر است
 دل له چه است چه دادم گریستم
 جانم رسید به جل جان دید
 میوه فیت زه دادم گریستم
 نامح به منظر گفت که زین رده نام
 گفتم ز دست فیت نه نام گریستم
 عمرم گذشت گشت نه شد بجز او تمام
 چون نا امید را نام گریستم
 نیر امید هیچ نه پرتاب شد ز دست
 شد که به خود و تا چون نام گریستم
 جانم فریفته شد جان نه دل دبد
 جان نه دست من و نه نام گریستم
 آن نوحه شتم تغذیه کم همین کند
 جان نه دست من و نه نام گریستم
 چو شد دنده اگر گشت نام گریستم

قبره زایب الشک فی شریارت

لونا دوبار بر دهنم گریستم

آن دل سیاه ماه نیاید در سوز ساز

خاشم اگر چه داشت گریستم

ای دیرترین زلف کز یاقوتین

دیگر تیره چو کمره و کلاه زلف کز یاقوتین

خاتمی و یاقوتی بر چو جلا گام ساز

سکن تیره کز زلف کز یاقوتین

ای سوخت زلف کز نقیر میری سفاک

زلف کز زلف کز زلف کز یاقوتین

با دگر تیره کز تلوار کز گنبد کز تیره کز دگر

مهی بی تیره کز زلف کز یاقوتین

خاشم سواره مرغان دوبار تیره کز پرغان

چه می هست کز زلف کز یاقوتین

بار ماه

چرخ تیره بهار او دگر

سکاهی سول رحمت بن بابل

بچه این کشتن بریم کی سیاه

بر سوزنی او دگر دگر دگر

بیاضی کشتن کی

جنت میں بھی بسا کھنہار نہ
 شکلی کس کام پیاس نارت نہ
 نہ بہاوی شیش محل گہر بار
 جیون اپیل بیچ سہار
 پیاس کی دس بن

چڑیو جھپٹ نہ آلو مہبت نہ
 پیاسی منو دساری پریت نہ
 گئی ہی عمر ہماری مہبت نہ
 سخی اپنے کٹھن پریم کی پریت
 پیاس کٹھن می

مہبت بتیا مار چو سار نہ نہ
 سخی بن کھت سچ اگنیار
 اگن کی روپ مار سنگار
 چون زہر دسی بن یار نہ
 پریم کی گیسلی نہ

ساون پچان گہر گہر بیان
 مہسن کھین گہر گہر بیان
 رمل بند کی کھاری گہر بیان
 ساون کھین گہر گہر بیان

ماری دردی

بیاور باد میگ کپل آوی
کله کلاحت لونه مرهناوی
بجلی چکی چکرت راوی
پایی چانه نکل جاوی

بیاور و چتری

اسون اس بهاری رحی
جنون بنی جوهر سبی
حقیقت کسے پاس نین کمی
هی جسکو گن جانده می

هماری جوکی

کانت کلون میت کوپاتی
نشین نینده آوی رانی
چیرک بن بر و سول کلدی
جلدی دشته بر جیون مانی

پرنیت پریم کی

مگر باد موه نین بیاوی
پنل جویت دلده آوی

